

**NÁRODNÁ RADA OBČANOV
SO ZDRAVOTNÝM
POSTIHNUTÍM V SR**

Mosty inklúzie

Internetový časopis

Ročník 2021, číslo 03 (september)

Vydáva

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR

s finančnou podporou

Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Časopis je k dispozícii online i na stiahnutie na adrese www.nrozp-mosty.sk

Obsah

Úvodník.....	3
Témy čísla.....	5
Talentované, úspešné, inovatívne, ale predovšetkým viditeľné.....	5
Na obede s Miriam Lexmann.....	9
Dbáte o svoje duševné zdravie? Viete ako na to?.....	10
Nenechajte si ujsť medzinárodnú konferenciu Múzeá a galérie bez bariér III.	13
Čo má očkovacia lotéria spoločné s diskrimináciou?.....	16
Bude vás zaujímať	18
Ako chutí v Potměchutí?	18
Predstavujeme	24
Krok sun krok.....	24
Z pavlače	35
Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet pozýva.....	35
Služby miest a mestských inštitúcií aj pre ľudí so sluchovým postihnutím .	36
Divadlo Zrakáč pozýva	37
Vyjadrite sa k prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií	38
Na slovíčko	39
Vo Výstavnej sieni profesora Vladimíra Černušáka.....	39
Paralympijské návraty	45
Zo života organizácií	49
Prešporský Medzinárodný deň nepočujúcich	49
Ako to funguje v EÚ	51
Budú výťahy prístupnejšie?	51

Úvodník

Milí záškoláci,

verím, že september vo vás oživil spomienky na všetky voliteľné prednášky, semináre a cviká, ktoré v indexe podpisoval prof. Život Sám. Ak by ste sa do študentských čias chceli vrátiť, ponúkame niekoľko sofistikovaných výhovoriek, a keby niekoho z vás svedomie hrýzlo až strach, aj ospravedlnenku s pečiatkou NROZP v SR.

Jedna z možností je napr. prihlásiť sa na medzinárodnú konferenciu Múzeá a galérie bez bariér III. Oplatí sa to tak či tak – ak by ste sa chopili príležitosti vystúpiť s príspevkom, príprava zaberie času a času. A oprávnene! Ak by ste sa do Dubnického múzea vybrali so zámerom trošku sa podkuť a poriadne sa inšpirovať, máte to „len“ na tri dni. Pre tých z vás, ktorí by radšej niečo pohybovejšie, odporúčame TK Danube, jednu z dvoch tanečných škôl v Európe, kde sa štandardné a latinsko-americké tance učia ľudia so zrakovým, sluchovým, telesným, mentálnym i viacnásobným postihnutím. Predošlé skúsenosti sa nevyžadujú, hudobný sluch neskúma, partnera vám zabezpečia, a keby vo vás odhalili nebývalý talent, môžete integrovaným tancom dobyť svet. To aby sme si už teraz porobili zásoby atramentu na to pečiatkovanie.

Ale ani domasedi nie sú z hry. „Sedíš doma, zachraňuješ svet“, ako hovorí jedna z najčerstvejších ľudových múdrostí. Pricvaknite sa do niektorého z tematických klubov, virtuálnych miestností (tzv. roomiek) Clubhouse. Debatuje sa tam o všetkom možnom i nemožnom, ale teda informačne vás to nepochybne zasýti i napojí, takže mozog vám stopro nezlenivie. Pred vychudnutými dôchodkyňami s bezfarebnými okuliarmi na špicatom nose, drdolom lilla vlasov a tenkými perami chcete schovať v tme, namierte si to do Modrého salóna SND, kde so svojou autorskou hrou Ste medzi nami vystúpi Divadlo Zrakáč, alebo do kinosály na niektorý z kúskov medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet. Ich ponuka počítala aj s audiokomentárom a titulkami pre ľudí so sluchovým postihnutím, s ľuďmi bez domova, s utečencami, s rodičovskou i materskou dovolenkou... Viaceré produkcie si budete môcť vychutnať aj on-line. Lístky sú už v predaji, takže si to záškoláctvo môžete naplánovať vopred.

Ak vám stačí zdrhnúť len z jednej hodiny, prosím. Môžete si vyhradiť čas na jeden dotazník a vyjadriť sa k prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií pre ľudí so zdravotným postihnutím, na ktorú je zvedavá celá Európa, ak ste nepočujúci, nedoslýchaví, tých krížikov si na chrbte nosíte viac a Váš sluch už nie je, čo býval, máte poruchu reči či nie ste odtiaľto a so slovenčinou ste si ešte nepotykali, podujmite sa na skúšku dvoch on-line služieb, ktoré vďaka Centru bezbariérovej komunikácie fungujú mestských úradoch a v mestských inštitúciách v Lučenci, Trenčíne a najnovšie aj v Bratislave. Uznajte, že sú to pomerne ušľachtilé pohnútky uliať sa, že?

No nič! Výber je na vás, my sme robili, čo sme mohli, aby sme rozvoj vášho ducha podporili (hnala nás túžba pozmeniť čísla vo výskume Ligy za duševné zdravie). Ak ho chcete zoceliť fyzickou aktivitou a od zajtra cvičíte, odporúčame začať pozvoľna, napr. návštevou Slovenského olympijského a športového múzea. Do konca roka nás totiž čaká ešte niekoľko vydaní, tak aby sme tie čísla neznižovali, kde netreba.

Nech sa vám darí držať povinnosti a príjemnosti v rovnováhe!

Vaši redaktori

Témy čísla

Talentované, úspešné, inovatívne, ale predovšetkým viditeľné

Anketa Slovenka roka vznikla pred trinástimi rokmi s cieľom oceniť výnimočné ženy, ktoré si za svoju prácu zaslúžia mimoriadne uznanie a ktoré nie sú súčasťou šoubiznisu. Trinástka bola šťastným číslom aj pre Ivetu Mišovú, podpredsedníčku Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR (NROZP v SR), členku Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, riaditeľku a štatutárnu zástupkyňu Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike (ZPMP v SR), ktorá si bronzovú sošku, sochárky Jany Brisudovej odniesla ako víťazka v kategórii Charita.

Um, nadanie a pracovitosť, výnimočný a užitočný počin, ktorý pozitívne ovplyvnil životy a zviditeľnil Slovensko v zahraničí. Všetko to spája dámy, ktoré vďaka aktivite Týždenníka Slovenka, RTVS a Slovenského národného divadla neostávajú očiam verejnosti skryté. Prestížne ocenenie možno získať za pôsobenie v oblasti umenia a kultúry, biznisu a manažmentu, médií a komunikácie, vedy a výskumu, zdravotníctva, športu, charity, vzdelávania a za podporu mladých talentov.

„O tom, kto sa v aktuálnom ročníku dostane až do finále, rozhoduje Nominačná komisia, v ktorej má každá kategória svojho odborného garanta,“ prezrádza organizátorka ankety Slovenka roka a generálna riaditeľka spoločnosti STAR Production Mária Reháková. „Komisia na svojich stretnutiach posudzuje prihlášky, ktoré každý rok prídu – či už od čitateľov týždenníka Slovenka alebo od rôznych inštitúcií. Výslednej zostave nominantiek na aktuálny ročník tak predchádzajú hodiny diskusií a stretnutí – každý z členov komisie totiž chce, aby sa do finálneho výberu dostali naozaj tie „naj“ ženy.“

Z pódia historickej budovy SND si teda tento rok sošku odnieslo deväť výnimočných Sloveniek nominovaných v jednotlivých kategóriách. Pri tom však neostalo. Udelené boli aj dve Mimoriadne ocenenia, a to MUDr. Anne Hlavatej, PhD., MPH, a lyžiarke Petre Vlhovej, titulom Absolútna Slovenka roka 2021 sa hrdí konateľka spoločnosti Kompava Želmíra Komorechová.

Dobré sa chváli samo

Telefonát z redakcie týždenníka Slovenka zo začiatku februára bol pre Ivetu Mišovú obrovským prekvapením, výsledok pátrania po tom, kto za tým stojí, vlastne takisto.

„Netušila som, kto a kedy zaslal návrh na moju nomináciu. Až po dlhšom čase som, dokonca úplnou náhodou, cez Facebook zistila, kto sa na tom podieľal.

Nevychádzala som z úžasu, lebo to bola jedna šikovná mladá osôbka, ktorú síce poznám už niekoľko rokov, ale v nejakom úzkom kontakte nie sme.“

Samozrejme, boli sme zvedaví na prvú reakciu, prvé pocity. „Moje pocity boli zmiešané,“ priznala otvorene Iveta Mišová. „Radosť, že niekto vidí prácu, ktorej sa dlhé roky venujem, pochybnosti o samej sebe, o tom, či si takúto nomináciu vôbec zaslúžim. Cítila som, že takéto ocenenie je príležitosťou na zastavenie sa, zamyslenie a obzretie za rokmi hoci náročnej, ale veľmi zmysluplnej práce. Prijala som to so čťou, vďakou, rešpektom a pokorou. Videla som v tom príležitosť zviditeľniť našu prácu a ľudí, pre ktorých ju vykonávame.“

Iveta Mišová niečo ako pracovný čas nepozná. Gombíka, ktorý by sa jednoducho vypoľ a človek by na všetky povinnosti zabudol, nieto, práca, ktorá je naozaj jej celoživotným poslaním, prináša dni a noci plné premýšľania a úvah ako ďalej...

„Veľmi si vážim prácu svojich kolegýň a kolegov, sama by som nič nedokázala, vždy potrebujete mať okolo seba správnych ľudí, ľudí s podobným naladením. Veľkým šťastím je pre mňa moja rodina – manžel, tri dospelé deti, traja vnúčikovia, v ktorej čerpám lásku a energiu. Som veľmi vďačná za pochopenie a toleranciu voči tomu, čo robím, za to, že sa mám o koho oprieť. Moja práca je roky súčasťou aj ich života. Či to boli klubové stretnutia, prednášky, víkendy či rekondično-integračné pobyty, vždy boli so mnou, hoci som v petržalskom združení ešte len dobrovoľníčička.“

„Úprimne ĎAKUJEM všetkým, ktorí mi prejavili dôveru a dali mi svoj hlas, veľmi si to vážim. Ocenenie Slovenka roka 2021 je pre mňa záväzkom a motivátorom do ďalšej činnosti. Napĺňať cieľ, ktorým je inklúzia osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti tak, ako ju máme zadefinovanú v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.“

Zdroj: www.zenskyweb.sk

Zoznámte sa, prosím

PhDr. Iveta Mišová je mamou dvoch synov a jednej dcéry. Prvorodený syn Maťko sa narodil s Downovým syndrómom, čo ovplyvnilo celý jej život. Vyštudovala sociálnu prácu so zameraním na špecifické pedagogické problémy.

Členkou Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike (ZPMP v SR) je od roku 1990, 10 rokov aktívne vykonávala dobrovoľnícku prácu, dnes je jeho riaditeľkou a štatutárnou zástupkyňou. Jej úlohou je združenie nielen viesť, ale aj poskytovať špecializované sociálne poradenstvo a sociálne služby, vykonávať supervízie, koordinovať vzdelávacie a tréningové programy pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny, pre sebaobhajcov.

Za roky profesionálneho pôsobenia v ZPMP v SR iniciovala rôzne pozitívne zmeny na skvalitnenie života ľudí s mentálnym postihnutím. Táto iniciatíva sa odrazila predovšetkým v zmene viacerých právnych predpisov: zmena zákona o občianskych preukazoch (ktorou sa dosiahlo, že ľudia pozbavení spôsobilosti na právne úkony majú zákonnú garanciu mať občiansky preukaz), iniciatívy zamerané na súdne konania o spôsobilosti na právne úkony a ustanovenia opatrovníkov, v praxi zabezpečenie vzdelávania pre všetkých, vznik nových druhov sociálnych služieb zameraných na osamostatňovanie ľudí z mentálnym postihnutím typu chránené/podporované bývanie, zamestnávanie, iniciovanie opatrovníckej reformy či sebaobhajovanie.

V rámci činnosti ZPMP v SR sa podieľa na rozvoji zahraničnej spolupráce, vďaka ktorej sú na Slovensko v oblasti práce s ľuďmi s mentálnym postihnutím prinášané nové inšpirácie a možnosti, participuje na realizácii projektov zameraných na celoživotné vzdelávanie, rúcanie predsudkov a zmenu postojov spoločnosti, akými sú napr. Deň krivých zrkadiel či Výtvarný salón ZPMP. Je autorkou a spoluautorkou desiatok vydaných publikácií a kníh a redaktorkou časopisu Informácie ZPMP v SR a TO SME MY.

V profesijnom životopise, pravdaže, nesmie chýbať ani Bivio. Ide o unikátny vzdelávaco-rehabilitačné stredisko a sociálny integračný podnik, ktorý ZPMP v SR slávnostne otvorilo koncom roka 2018 v bratislavskej Rači. Tvorí ho tri prevádzky: hotel, reštaurácia a pracovňa, v ktorých pracujú aj ľudia s mentálnym postihnutím, ďalší sociálny rozmer mu dodávajú poskytované sociálne služby, zaúčanie klientov s mentálnym postihnutím do profesií pomocný čašník, pomocník v kuchyni, upratovač a do prác v pracovni.

Iveta Mišová je zároveň podpredsedníčkou NROZP v SR a členkou Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím.

V mene všetkých, ktorým pani Mišová vliala nádej, ukázala smer a dodala energiu, ďakujeme a prajeme, aby o svojej misii nikdy nezapochoybovala, aby ju žiadne víchrice nezlomili a nepochopenie neodradilo.

Dušana Blašková

Na obede s Miriam Lexmann

Členka Výboru pre zahraničné veci (AFET), Podvýboru pre bezpečnosť a obranu (SEDE), Delegácie pre vzťahy s Bieloruskom (D-BY), Delegácie pri Parlamentnom zhromaždení Euronest (DEPA), členka Výboru Európskeho parlamentu pre zamestnanosť a sociálne veci (EMPL) a členka predsedníctva celoslovenskej organizácie Fórum života, europoslankyňa Miriam Lexmann iniciovala stretnutie so zástupcami NROZP v SR, ktoré sa vo štvrtok 2. septembra uskutočnilo v priestoroch centra Bivio v Bratislave-Rači. Aktivity Miriam Lexmann sú zamerané aj na pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím a hoci si uvedomuje, že nie všetky otázky, ktoré túto skupinu Európanov trápia, sú v kompetencii Európskej únie, z pozície poslankyne EP by chcela klásť otázky a zintenzívniť tlak, vyvíjaný na patričné miesta.

Počas rozhovoru sa otvorilo viacero tém. Prvou, ktorá europoslankyňu do Bratislavy priviedla, boli COVID pasy pre ľudí so zdravotným postihnutím. Miriam Lexmann na európskej pôde dôrazne upozorňovala na nutnosť vložiť do COVID pasu informáciu o tom, ak človek nemôže byť očkovaný, alebo ani očkovaný, ani testovaný. Zaujímala sa o to, nakoľko početná je skupina ľudí so zdravotným postihnutím, ktorá nie je bez pomoci schopná zvládnuť súvisiacu administratívu, či sa pamätalo na elektronickú prístupnosť a pod. Druhou veľkou témou bol európsky preukaz pre občanov so zdravotným postihnutím, ktorá by mala byť legislatívne podchytená do konca roku 2023, ako to v Európskej stratégii práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2020 – 2030 konštatuje EK. Problémy, ktoré so zavedením takéhoto preukazu súvisia, sú napr. nejednotnosť posudzovania zdravotného postihnutia v jednotlivých členských krajinách, regulácia poskytovaných zliav, nutnosť vytvoriť a aktualizovať internetové stránky s údajmi o poskytovaných výhodách v každom zúčastnenom členskom štáte EÚ, záznam o zdravotnom postihnutí nositeľa preukazu atď. (podrobnejšie sme o problémoch súvisiacich s vydaním európskej karty občana so zdravotným postihnutím písali [v dvojčíisle Mostov inklúzie 1-2/2018](#)). Vo štvrtok 16. septembra t. r. sa v Bruseli uskutočnil webinár o tom, ako by mal preukaz vyzeráť, v čase uzávierky tohto čísla ešte nie je k dispozícii jeho záznam. Dodávame, že pre EK bola o preukaze vypracovaná rozsiahla štúdia, ktorej spracovanie do článku si vyžiada viac

času, prináša však dosť málo nových informácií. Viac sa sústreďuje na to, čo by bolo dobré urobiť a ako môže preukaz podporiť zámer vytvoriť jednotný európsky systém posudzovania zdravotného postihnutia. Podstatné pre jeho fungovanie je ale to, aby bol takýto systém prijatý a uznávaný členskými štátmi.

Zástupcovia NROZP v SR s Miriam Lexmann diskutovali aj [o asistencii pre ľudí so zdravotným postihnutím pri využívaní vlakovej dopravy](#) u nás, o rekonštrukciách budov a verejných priestranstiev, ktoré sú financované z projektov EÚ, o jednotnom označení, ktoré by bolo garanciou kvalitného bezbariérového riešenia, o udržaní bezplatného používania diaľnic, o systéme doplatkov za zdravotnícke pomôcky, ktorý je napr. v prípade ľudí s obmedzenou schopnosťou pohybu v niektorých prípadoch diskriminačný (človek sa nemôže uchádzať o príspevok na elektrický vozík a súčasne o príspevok na polohovateľnú posteľ), [o diskriminačných ustanoveniach pripravovanej novely zákona o rodičovskom dôchodku](#) a o možnostiach čerpať podporu z európskych zdrojov pre sociálne podniky existujúce viac ako 5 rokov a pre sociálne podniky sídliače v Bratislavskom kraji.

Europoslankyňa prisľúbila, že sa týmito otázkami bude intenzívne zaoberať, naďalej so zainteresovanými organizáciami, reprezentujúcimi ľudí so zdravotným postihnutím na Slovensku diskutovať o existujúcich problémoch, a vyvíjať tlak na ich riešenie na domácej i na európskej pôde.

(red.)

Dbáte o svoje duševné zdravie? Viete ako na to?

Úzkosť, podráždenosť, nepokoj, neschopnosť uvoľniť sa, únava, problémy so spánkom a jedením, pocity nešťastia, apatie, depresie. To je len niekoľko stavov ľudskej psychiky, ktoré sa v spoločnosti dajú identifikovať, niektoré na prvý pohľad, iné ostávajú takmer neviditeľné. Odpoveď na otázku, ako Slováci vnímajú duševné zdravie, priniesla 7. septembra na brífingu Liga za duševné zdravie SR. Prieskum sa uskutočnil vďaka Nadácii Orange, výskumnej agentúre 2muse, ktorá realizovala prieskum pro bono, a intelektuálnemu vkladu špičkových odborníčov.

Dáta z prieskumu ukázali, že 20 až 25 percent respondentov pociťuje pomerne časté prejavy úzkosti a inej mentálnej nepohody, t. j. podráždenosť, nepokoj, neschopnosť uvoľniť sa, únavu, problémy so spánkom a jedením, pocity nešťastia a apatie.

Úzkostné stavy priznali prevažne ženy, mladšia generácia a ľudia so základným vzdelaním. Oproti predchádzajúcemu roku dokonca došlo pri tomto bode k nárastu o 7 percentuálnych bodov.

„Približne štvrtina Slovákov uviedla, že má medzi blízkymi človeka, ktorému duševnú poruchu diagnostikoval lekár, 10 %, že túto skúsenosť mali sami, čo je v porovnaní s priemerným výskytom duševných porúch v populácii iných krajín signifikantne menej – Svetová zdravotnícka organizácia totiž uvádza, že priemerne jedna tretina populácie má niekedy v živote duševnú poruchu,“ priblížila výsledky výskumu odborníčka s dlhoročnou praxou, prednostka Ústavu epidemiológie Lekárskej fakulty UK doc. MUDr. Alexandra Bražinová, PhD., MPH. „Naše zistenia poukazujú na nízke povedomie Slovákov o duševnom zdraví, prejavoch duševných porúch a dostupnosti služieb starostlivosti o duševné zdravie.“

Z prieskumu totiž vyplynulo, že až 67 % ľudí nemá reálnu predstavu o tom, čo starostlivosť o duševné zdravie vlastne zahŕňa a čo by od systému mali očakávať. Treba povedať, že tento údaj prekvapil, pretože je v rozpore napr. s čakacími dobami na pridelenie termínov v psychiatrických ambulanciách, s citelným nedostatkom zariadení a so skutočnosťou, že o komunitnej starostlivosti a prepojení so sociálnymi službami a tzv. case managementom v multidisciplinárnych tímoch sa dá hovoriť len ťažko.

Odborník áno, výmenný lístok nie

Spokojnosť s dostupnosťou starostlivosti o duševné zdravie vyjadrilo v prieskume 42 % respondentov, ktorí ju označili za dostatočnú, 25 % sa k tejto oblasti vyjadriť nedokázalo. Väčšina z tých, ktorí priznali lekárom verifikovanú duševnú poruchu, uviedla, že ako prvého navštívili psychiatra, ľudia bez predošlej diagnózy sa rozhodli prvú konzultáciu absolvovať u všeobecného lekára. A ak by sme si zateoretizovali – polovica ľudí by sa v prípade duševných problémov vybrala za psychológom ((najmä mladí ľudia), tretina za svojím všeobecným lekárom (hlavne staršie osoby a osoby so základným vzdelaním), každý ôsmy by nevyhľadal nikoho. Ako o druhej v poradí

uvažovali respondenti o návšteve psychiatra a psychoterapeuta, ale celkovo si len tretina Slovákov pri hľadaní riešenia vybrala viac ako jedného odborníka.

Odtabuizovať, destigmatizovať a vzdelávať

Ako na brífingu skonštatovala prezidentka Slovenskej psychiatrickej spoločnosti doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD., v súvislosti s úzkostnými poruchami, depresiami, závislosťami, demenciami a inými duševnými poruchami na Slovensku naďalej bojujeme s hanbou a stigmou. Eliminovať tieto negatívne konotácie pomôže len systematické vzdelávanie, ktorého podstatou by mali byť praktické rady a informácie, prečo a aké duševné poruchy sa u ľudí objavujú. Zacielené by malo byť na deti a učiteľov, realizovaný prieskum však poukázal aj na potrebu zabezpečovať vzdelávanie v oblasti duševného zdravia zo strany zamestnávateľov.

Prevenca duševného zdravia však musí ísť ruka v ruke s osvetou, ktorú v našich podmienkach dlhodobo supľujú výlučne neziskové organizácie. Odborníci preto opätovne upozornili na absenciu systematického štátneho programu na podporu zdravia, preventívnych a osvetových programov na zvýšenie informovanosti a znižovanie stigmaty.

„Možno až veľmi rýchlo sa k téme duševného zdravia začalo prostredníctvom médií vyjadrovať veľké spektrum jednotlivcov a inštitúcií. Mnohí veľmi fundovane a zmysluplne, objavili sa však aj menej kvalitné rady,“ reaguje na skutočnosť, že už prakticky prvá vlna pandémie COVID-19 dostala výrazne do popredia aj ľudskú psychiku, riaditeľ Ligy za duševné zdravie SR Martin Knut. „Nie vždy odborne a často aj s určitou mierou dramatizácie sa vytváral obraz veľmi vážnej situácie čo paradoxne spätne mohlo cyklicky zúskostňovať spoločnosť. Preto sme cítili potrebu mať v rukách dáta, aby diskusia o tejto citlivej téme nebola len na báze dojmov, ale aby mala aj svoje racio. Prieskum o duševnom zdraví, ktorý predkladáme, určite nie je jediný (v poslednom roku a pol sme zachytili aj menšie, čiastkové prieskumy), myslíme si však, že rozsahom dát a ambíciou je kvalitnou odpoveďou na otázku, ako sme na tom po druhej a tesne na začiatku tretej vlny pandémie.“

Nežný modrý kvietok ako symbol krehkosti duše

Aj tento rok žije Liga za duševné zdravie SR aj prípravou celoslovenskej verejnej zbierky. Dni nezábudiek 2021 už majú v kalendári presne vymedzené miesto, a to od 6. do 10. októbra. Ak aj vy chcete pomôcť búrať mýty o duševnom zdraví, podporte v týchto dňoch činnosť odborníkov príspevkom do prenosných pokladničiek, alebo v období od 1. októbra do 31. decembra zaslaním dobrovoľného príspevku na osobitný účet Verejnej Zbierky SK30 6500 0000 0000 2057 1089 alebo zaslaním darcovskej SMS v hodnote 3 € na číslo 833 v sieti všetkých mobilných operátorov.

Dušana Blašková

Nenechajte si ujsť medzinárodnú konferenciu Múzeá a galérie bez bariér III.

V Dubnickom múzeu sa v dňoch 10. až 12. novembra zídu zástupcovia organizácií, ktoré zastrešujú alebo metodicky vedú ľudí s akýmkoľvek typom znevýhodnenia. Prednášať a diskutovať sa bude predovšetkým o sprístupňovaní kultúrnych inštitúcií (nielen fyzického prostredia, ale i informácií a organizovaných aktivít). Z príspevkov bude vytvorený zborník.

Tematické okruhy

1. Univerzálny dizajn galérií a múzeí – debarierizácia historických objektov
2. Prístupnosť galérií a múzeí jednotlivcom so zdravotným znevýhodnením
3. Financovanie sprístupňovania kultúry
4. Postupy a špecifiká sprístupňovania galérií a múzeí (a objektov v nich)
5. Saturácia špeciálnych edukačných potrieb jednotlivcov so zdravotným znevýhodnením v galériách a múzeách (edukačná funkcia galérií a múzeí)
6. Múzejná a galerijná edukácia, nástroj debarierizácie múzeí a galérií
7. Informačná dostupnosť, kľúčový prvok debarierizácie
8. Inklúzia v múzeách a galériách

9. Technológie nástroj na prezentáciu kultúry
10. Možnosť ďalších súvisiacich tém podľa návrhov.

Program konferencie

Streda 10. november 2021

9:00 – 10:00	Registrácia prednášajúcich
10:00 – 12:00	Prednáškový blok 1
12:00 – 13:00	Prestávka
13:00 – 15:00	Prednáškový blok 2
15:00 – 16:00	Diskusia

Štvrtok 11. november 2021

Prehliadka VIDA! Science centrum Brno

Piatok 12. november 2021

10:00– 12:00	Prednáškový blok 3
12:00– 13:00	Prestávka
13:00 – 15:00	Prednáškový blok 4
15:00 – 16:00	Diskusia

Termíny

Doručenie registračného formulára: 22.10.2021

Doručenie abstraktov konferenčných príspevkov: 29.10.2021

Doručenie finálnej verzie príspevkov do zborníka z konferencie: 26.11.2021

Dôležité informácie

1. Účasť na konferencii je bezplatná.

2. V prípade, že to epidemiologická situácia umožní, prednášajúci a účastníci majú možnosť absolvovať konferenciu prezenčne.
3. Organizátor zabezpečí bezplatné ubytovanie v jednolôžkových izbách v Hoteli Elite v Novej Dubnici (042/446 64 45, repcia@elitehotel.sk). Ubytovať sa je možné už deň pred začatím konferencie, aby sa nenarúšal jej priebeh. Požiadavku je potrebné uviesť do prihlášky.
4. Účastníci konferencie majú bezplatne zabezpečené občerstvenie. Prípadnú potravinovú intoleranciu je potrebné vopred nahlásiť e-mailom na muzeum@dubnica.eu.
5. Doprava z hotela do Dubnického múzea a späť bude zabezpečená minibusom, ktorý bude pristavený pred hotelom každý deň o 8:45. Účastníci, ktorí sa budú prepravovať vlastnými dopravnými prostriedkami, môžu parkovať priamo pred budovou Dubnického múzea.
6. Na základe Vyhlášky 241/2021 ÚVZ v SR z 12.8.2021, Dubnické múzeum pripravuje konferenciu Múzea a galérie bez bariér III. v režime OTP: osoby, ktoré sú plne očkované, testované (PCR 72 hodín, Ag 48 hodín), alebo ochorenie COVID-19 prekonali za ostatných 180 dní. O možnej kapacite účastníkov budeme informovať na základe aktuálneho COVID automatu.

Kontakty

Poštová adresa: Dubnické múzeum, m. r. o., Námestie sv. Jakuba 623/5, 018 41
Dubnica nad Váhom

e-mail: muzeum@dubnica.eu

Telefonicky: 0918 117 022 alebo 0904 967 225

Projekt je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR

(red.)

Čo má očkovacia lotéria spoločné s diskrimináciou?

Účelnosť očkovacej lotérie ako cesty na zvýšenie zaočkovanosti proti ochoreniu COVID-19 niektorí uvítali, iní spochybnili. Väčšinu zaočkovaných však zrejme potešila možnosť získať za svoju uvedomelosť aj finančnú odmenu, hoci takmer každý z nich sa dal zaočkovať už pred spustením lotérie, a ďalší by tak učinili aj bez odmeny. Nás zaujala možná diskriminácia niektorých výhercov prémie vylosovaných v nedeľnom prenose zo zlosovania.

Prečo o možnej diskriminácii hovoríme? Vylosovaný výherca totiž musí splniť nutnú podmienku na získanie výhry, ktorou je zopakovanie hesla do telefónu. Vylosovaný výherca je síce celkom jednoznačne identifikovaný, zrejme ale ide o zvýšenie príťažlivosti pre divákov a o zvýšenie napätia počas vysielania. Ukázalo sa, že táto nadbytočná požiadavka je voči mnohým potenciálnym výhercom diskriminačná, zvlášť voči tým, ktorí si z najrôznejších dôvodov požadované heslo z obrazovky prečítať nemôžu. Heslo je stále zobrazované na obrazovke, počas rôznych prezentácií pred vylosovaním výhercu, dokonca aj počas telefonovania výhercovi a výzvy na jeho zopakovanie, vyslovené je ale len pri jeho prvom zverejnení.

Na tento nedostatok upozornila Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska a požadovala, aby bolo heslo vyslovené aj tesne pred telefonovaním výhercovi a ešte aspoň raz medzi jeho prvým zverejnením a telefonovaním výhercovi. Táto požiadavka bola akceptovaná, ale postupne sa na ňu zabudlo a heslo sa znovu vyslovovalo len pri jeho prvom zverejnení.

Následne upozornila zriaďovateľa i prevádzkovateľa očkovacej lotérie na jej diskriminačný charakter aj Národná rada občanov so zdravotným postihnutím, lebo sa ukázalo, že uvedený spôsob osvedčovania nároku na výhru diskriminuje aj osoby s iným zdravotným postihnutím i bez neho, ktoré si heslo prečítať nemôžu, napr. z pracovných dôvodov, starostlivosti o deti, výpadku dodávky elektrickej energie a pod. Okrem požiadavky na viacnásobné vyslovenie hesla požadovala aj zrušenie zobrazovania hesla na obrazovke televízora počas telefonovania s výhercom.

Pri prvom vysielaní zlosovania po tomto upozornení, v nedeľu 26. septembra, bola požiadavka na opakované vyslovenie hesla opäť akceptovaná, ale jeho zobrazenie na paneli vľavo od moderátorov bolo ponechané aj počas telefonovania s výhercom.

Nasúva sa otázka pre zriaďovateľa a prevádzkovateľa lotérie: je diskrimináciou to, že človek, ktorý si heslo nemôže prečítať na obrazovke, počuje ho len párkrát a musí si ho zapamätať, zatiaľ čo človek, ktorý si ho môže prečítať, vidí heslo počas celého vysielania, dokonca ho pri telefonickvej výzve môže prečítať z obrazovky?

Zobrazovanie hesla počas telefonickvej odpovede výhercu by sa dalo považovať za test gramotnosti výhercov, ale aj v takomto prípade by šlo o diskrimináciu.

Gramotnosť totiž nie je podmienkou oprávnenosti získať výhru. Okrem toho, aj veľa „gramotných“ výhercov by si heslo nemohlo prečítať z vyššie uvedených dôvodov, takže aj oni by boli diskriminovaní. Uznávam, že táto konštrukcia je asi málo realistická, skôr ide o nedostatočné chápanie pojmov nediskriminácia a inklúzia osôb so zdravotným postihnutím, ku ktorým sa zodpovední hlásia v odpovediach na vyššie uvedené upozornenia.

Na diskriminačný charakter očkovacej lotérie s rovnakými požiadavkami na jej odstránenie opakovane upozorňovala aj komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím. Výsledkom je síce určité zlepšenie, ale preklad do posunkového jazyka a viacnásobné vyslovenie hesla zrejme na úplné odstránenie diskriminácie nestačí. Zobrazovanie hesla počas odpovede výhercu je však aj vážnym narušením serióznosti lotérie.

Očkovacia lotéria je tak nielen motiváciou na očkovanie, ale aj meradlom úrovne porozumenia nediskriminácii a inklúzii osôb so zdravotným postihnutím a ochoty ich rešpektovať a skvalitňovať.

Zatiaľ nám tak zostáva pokračovať v boji proti diskriminácii a pozorne počúvať alebo sledovať zlosovanie s osobou, ktorá nám môže heslo z obrazovky prečítať alebo na takúto osobu náš telefón presmerovať, čo štatút lotérie dovoľuje.

Branislav Mamojka

Bude vás zaujímať

Ako chutí v Potměchuti?

Počúvať cudzie rozhovory nie je veľmi pekné, v tom sa všetci zhodneme, hoci sa možno zhodneme aj v tom, že je to napriek tomu niekedy lákavé. Predstavte si, objavili sme miesto, kde sa za to na vás nikto nebude škaredo pozerat'. Stačí len vstúpiť, nájsť si to pravé a započúvať sa. A ak budete mať odvahu, tak vystúpte na pódium a prehovorte. Nech sa páči, pozývame vás do Clubhousu.

V čase pandémie sa veľké množstvo aktivít prenieslo do virtuálneho priestoru. Na sociálnych sieťach sa objavovalo oveľa viac statusov, začali sa zdieľať obrovské množstvá videí a fotografií, na obrátkach nabrala audio i videokomunikácia. Priestor, kde by sa dalo hneď po pripojení s hocikým nezáväzne porozprávať, alebo len tak potichučky počúvať nejakú debatujúcu skupinu, však dlho chýbal. Informácia o spustení novej sociálnej siete Clubhouse preto začiatkom tohto roka vzbudila v radoch verejnosti značnú pozornosť. Ste aj vy verejnosc'?

Základom je audio

Sieť Clubhouse je založená výlučne na platforme audiokomunikácie. Poskytuje priestor na vytváranie tematických klubov, virtuálnych miestností, tzv. roomiek, ktoré môžu byť otvorené všetkým, vyhradené pre špecifickú skupinu, alebo môžu slúžiť na súkromnú diskusiu v kruhu priateľov. Veľký potenciál Clubhousu sa ukázal prakticky hneď po jeho spustení – v čase rastúcej pandémie koronavírusu, ruka v ruke s idúcimi opatreniami a lockdownami, ktoré utlmili akýkoľvek osobný kontakt. Na Clubhouse sa začali organizovať koncerty známych i menej známych umelcov, rozbehli sa diskusie o politike, zdraví, kultúre, výchove detí, drogovej závislosti, sexe a erotike, alebo sa spoločne fandilo počas majstrovstiev sveta v hokeji. Stačilo sa len pripojiť do Clubhousu, trošku sa porozhliadnuť, popočúvať a vstúpiť do niektorej roomky.

Priznám sa, vždy som bol veľký odporca sociálnych sietí. Prekáža mi na nich práve to deklarované sieťovanie ľudí, ktoré síce do určitej miery prebieha, ale paradoxne ich zároveň vzájomne značne odcudzuje. Myslím si, že priama hlasová komunikácia

medzi ľuďmi, ktorá na Clubhouse prebieha, je v tomto kontexte úplne o inom. Stráca sa pocit anonymity a diskusie sú kultivovanejšie. Navyše, umožňuje zrealizovať veľmi zaujímavé a podnetné besedy. A bez obmedzení pre návštevníkov.

Nevidiaci a slabozrakí sa našli v Potměchuti

Neprehliadnuteľnou skupinou používateľov Clubhousu sú aj ľudia so zdravotným postihnutím. O svojich špecifických témach pravidelne debatujú v niektorom z početných komunitných klubov a roomiek.

Mimoriadne úspešným z tohto pohľadu je klub Potměchuť, ktorý zatiaľ združuje 120 nevidiacich a slabozrakých členov z Česka i Slovenska. Otcovstvom sa hrdí Radek Seifert, pracovník strediska ELSA Českého vysokého učení technického v Prahe(ČVUT), ktoré sa venuje podpore vzdelávania študentov so špecifickými potrebami, člen niekoľkých pracovných fakultných skupín, ktoré sa pravidelne stretávajú a riešia nastolené problémy v procese vzdelávania študentov, poradca v okamžiku.

„Keď vidím nejaký nástroj, vždy premýšľam, ako by sa dal využiť. A keďže v súkromnom, ale aj pracovnom živote zastrešujem rôzne kluby a organizujem diskusie, povedal som si: Clubhouse je skvelá platforma, kde by sa také niečo dalo urobiť,“ zdôveril sa mi Radek Seifert. „Jednoducho som chcel aplikovať rokmi osvedčené postupy a skúsenosti z praxe. Rôznych sociálnych sietí je veľa, ale Clubhouse som zvolil preto, že som o ňom počul a podľa popisu sa mi zdalo, že je to vhodná forma aj pre nevidiacich. Od prvej chvíle, resp. prvej návštevy som cítil, že to má veľký potenciál, že toto je naozaj sieť, ktorá by bola prívetivá a užitočná, len keby bola prístupnejšia – tá prvá verzia veru nebola,“ nezaprel v sebe pedagóga vyučujúceho asistenčné technológie na Jadrovej a fyzikálnej inžinierskej fakulte ČVUT.

Radek Seifert, Centrum na podporu študentov so špecifickými potrebami ELSA z
ČVUT Praha

Zdroj: RS

Úspech Potměchuti nie je náhodný

Klub Potměchuť sa za viac ako pol roka vyprofiloval na informačne bohatý zdroj, ktorý prináša ľuďom so zrakovým postihnutím pestré novinky v atraktívnom formáte. V pravidelných intervaloch sú tu organizované moderované, tematicky zamerané roomky, pričom dominantnou je Těčko Plus. Venuje sa asistenčným technológiám, v podstate z každého uhlu pohľadu. Ďalšia, s trošku kratšou tradíciou, ale rovnakým potenciálom, je Loby, kde sú predstavované významné osobnosti z komunity nevidiacich a slabozrakých. Treťou do partie je roomka s názvom ABC, ktorá v abecednom poradí mapuje a podrobne rozoberá dôležité okruhy na tému zrakové postihnutie. Poďme na chvíľku nahliadnuť do každej z nich.

Výnimočné Téčko Plus

„Beží raz mesačne a zakaždým dosiahne počet priamych followerov približne 40 až 50,“ bilancuje Radek Seifert. „V skutočnosti je však sledovanosť vyššia, pretože z tejto roomky vznikajú podcasty, ktoré sa následne umiestňujú na [stránkach Tyflokabinetu](#).“ K úspechu Téčka Plus (pravdaže, okrem zaujímavých tém) nepochybne prispieva aj zloženie tvorivého realizačného tímu. „Keď som si osvojil myšlienku, že by na Clubhouse mohla vzniknúť akási on-line nadstavba časopisu Téčko, ktoré sa primárne zaoberá asistenčnými technológiami, oslovil som jeho šéfredaktora Honzu Šnyrycha. Ten súhlasil a prišiel s nápadom, že budeme potrebovať aj človeka, ktorý by sa mohol pochváliť dennodennou praxou s vyučovaním asistenčných technológií priamo nevidiacich a slabozrakých. A tak sa náš tím rozšíril o naslovovzatého odborníka, lídra medzi lektormi na asistenčné technológie v Českej republike Michala Jelínka,“ spomína na začiatky Radek Seifert. „Správa o založení Téčka Plus sa rozšírila pomerne rýchlo a Teiresiás, t. j. Stredisko pre podporu študentov so špecifickými potrebami na Masarykovej univerzite v Brne, nám pri tvorbe tých podcastov ponúklo spoluprácu. Uvítali sme to, jednak preto, že sú to v tejto oblasti naozaj špičkoví odborníci, jednak preto, že ono to nie je len tak zostrihať takú masívnu reláciu, navyše, my sme chceli, aby to bolo na profesionálnej úrovni. V rámci tejto spolupráce sa k nám pripojil Jirko Fenz, známy nevidiaci programátor a výborný zvukár, ktorý nám to strihá, pripravuje a urobí tomu ten postsynchron,“ zakončil predstavovanie svojho Téčko tímu Radek Seifert.

Nuž a čo všetko sa zatiaľ v Téčku Plus preberalo? Veru nebolo toho málo. Témy to boli rozmanité a pokryli široké spektrum asistenčných technológií, ktoré výrazne zjednodušujú život ľuďom so zrakovým postihnutím, alebo majú potenciál takýto prívlastok získať – napr. využívanie smartdomácností sa už pomaly stáva každodennou súčasťou, jazdenie na autonómnych vozidlách je zatiaľ ešte hudba budúcnosti, ale, ktohovie, možno nie až tak vzdialenej, ako sa nám zdá. Zazneli aj tipy na používanie menej známych, ale veľmi užitočných funkcií čítačov obrazoviek v počítači či smartfóne, na informačne zaujímavé podcasty a užitočné aplikácie.

V Loby dvaja prezidenti, kňaz a...

Svojich priaznivcov si našla aj zatiaľ ešte nie úplne pravidelná, predsa však navštevovaná roomka Loby. Pred virtuálne auditórium sa postavili už dvaja prezidenti

a jeden kňaz. Najskôr sa s Radkom Seifertom porozprával historicky prvý prezident Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS) Milan Pešák, pomerne nedávno sa vo virtuálnom hosťovskom kresle usadil čerstvo zvolený Luboš Zajíc. Veľký záujem vzbudila v Loby aj návšteva evanjelického farára z Nových Zámkov Štefana Kissa, ktorý si v kruhoch nevidiacich po celom svete vydobyl slávu tým, že naprogramoval unikátny softvérový letecký simulátor s digitálnym atlasom s názvom Eurofly.

Abeceda zrkového postihnutia

„ABC bol spočiatku len pracovný názov, ale keďže sa uchytil, ostal,“ ponúka charakteristiku tretej roomky Radek Seifert. „Tam sa venujem témam podľa abecedy. A-čko bolo rezervované pre Agoru – významnú konferenciu o informačno-komunikačných technológiách, B-čko sme s Danielou Thampy, s ktorou som túto roomku viedol, zasvätili Braillovmu písmu. C-čko zahŕňa problematiku centier, pretože život nevidiacich (hlavne ten spolkový) sa často odohráva v najrôznejších centrách podpory. Bude nás zaujímať, aké, kde a prečo existujú, nakoľko aktívne fungujú, aká je ich filozofia... D-čko som už rezervoval digitalizácii. Veľmi ma zaujíma, ako a kam sa za posledné roky posunula. Moja predstava je, že takto postupne cez dôležité témy asistenčných technológií preberieme celú abecedu,“ vykreslil svoje predstavy Radek Seifert a dodal: „Už teraz sa teším, keď príde na rad H-čko, pretože to bude určite venované mojej srdcovej záležitosti, a to haptickým mapám a taktilnej grafike. Moje životné dielo, na ktoré som najviac pyšný, je spoluautorstvo technológie Haptické mapy, ktorá je odnožou najväčšieho českého mapového portálu mapy.cz. Služba je dostupná komukoľvek a odkiaľkoľvek – môže ju využiť nevidiaci Angličan, Rus, Číňan, Američan či Austrálčan. Automatizovaným algoritmom si totiž na tejto stránke môže vytvoriť podklad na tvorbu hmatovej mapy na mikrokapsulovom papieri. To je vec, ktorou sa teraz zaoberám najviac a ktorú chcem priniesť do ABC roomky. Veľmi túto tému propagujem, pretože som presvedčený, že toto je oblasť, ktorá (rovnako ako napr. Braillovo písmo) je trestuhodne zanedbávaná. Pre každého, kto chce naplno využiť svoj hmat a zároveň si rozvíjať orientáciu, je to naozaj výborná technológia. Urobiť si predstavu o priestore na základe mapy je niečo úplne iné, než sa nechať niekam viesť, dajme tomu, navigačnou aplikáciou. To ako keby sme na misky váh položili „nechať sa

niekam doviest“ a „prísť niekam samostatne s bielou palicou“. Taktilná grafika, to je tá palica, ktorá človeka „naučí“ orientovať sa v priestore, zatiaľ čo sprievodca je tu, napr. keď sa nevidiaci necíti dobre alebo keď je ten priestor už naozaj neschodný. Lepšie povedané, malo by to tak byť,“ uzatvára Radek Seifert.

Detail reliéfu dvoch listov haptickej mapy s vyobrazením okolia Karlovho námestia v Prahe

Zdroj: RS

Pridajte sa!

Klubov a roomiek na Clubhouse je nespočetne veľa a stále vznikajú, treba si len vybrať. Môžete si napr. zalietat' s pilotmi Eurofly SK-CZ, alebo zájsť na kus reči do roomky Život s hendikepom. Pokiaľ ste milovníkmi kníh, na svoje si určite prídete v Čtenárskom klube, ak zariadení so znakom nahryznutého jablka v Novinkách Apple, duševné zdravie môžete prebrať s bohnickými veverkami. Priestor on-linu je neobmedzený, ak teda tú pravú nenájdete, nerozpakujte sa založiť ju. Možno tým pomôžete niekomu, kto dosiaľ márne hľadá odpovede.

Peter Halada

Predstavujeme

Krok sun krok

Bola to láska na prvý pohľad. Sotva ho nôžky udržali, ale vždy sa nejako pribatolil k oknu rodičovského domu a z prvého poschodia hľadel do tanečnej sály Interklubu. Fascinovalo ho, ako sa ženy a muži držiac pohybujú úplne inak ako pri chôdzi na ulici, veľmi ladne a do rytmu hudby. Z tejto fascinácie nevyrástol. Tanec sa stal jeho celoživotnou vášňou, po rokoch, kedy sám reprezentoval Slovensko na prestížnych svetových súťažiach, začal reprezentantov trénovať. Vďaka jeho mimoriadnemu talentu, húževnatosti a precíznosti dnes patrí Slovensko spolu s Poľskom a Ruskou federáciou k svetovej špičke v integrovanom tancovaní na vozíčku. Počas dámskej volenky som pristúpila k Andrejovi Mičunekovi, prezidentovi Svetovej asociácie integrovaného tanca, zakladateľovi a prezidentovi TK Danube, porotcovi najvýznamnejších tanečných súťaží. Odmietnuť dámu by bolo neodpušiteľné, takže sme si ten parket párkrát dali.

Integrovaný tanec na vozíčku

Zdroj: TK Danube

Vis maior

Písal sa rok 1996, vrcholili prípravy na benefičný koncert Od srdca k srdcu, Slovenské národné divadlo zdobilo sály, Elena Galanová, súc moderátorkou večera, dávala dokopy prvé návrhy scenára a Andrej Mičunek, vtedy civilkár v DSS Rosa, si lámal hlavu. Pár tamojších klientov si totiž na Hviezdu vianočnú zostavilo choreografiu a poprosili ho, či by ich trošku neusmernil.

„Šiel som do toho s určitou obavou,“ priznáva otvorene. „Chápal som, že toho z mojej brandže veľa vedieť nemôžu, ale v prvom momente som nemal ani predstavu, ako im jednotlivé figúry opíšem, ako sa to naučíme. Onen tanček sám o sebe nebol zlý, hoci, pochopiteľne, ani k nejakej hollywoodsko-broadwayskej produkcii by som to nezaradil. Ale začali sme od začiatku a postupovali až do samého konca.“

A čím dlhšie spolupracovali, tým hlbšie si uvedomoval, že aj ľudia s viacnásobným postihnutím, povedzme vozíčkari s mentálnym a zrakovým postihnutím, po niekoľkých stretnutiach už nepotrebovali, aby im asistent pomáhal s pohybmi rúk, že to dokážu aj sami. A tí, čo ho videli, tí napredovali takou rýchlou, že nevychádzal z úžasu. Vtedy pochopil, že aj človeka s postihnutím možno tancom zasiahnúť, že prácu rúk, postoj, držanie i synchrón možno vykultivovať a že všetko môže byť nielen uveriteľné, ale aj mimoriadne estetické.

Tancujúca dvojica

Zdroj: TK Danube

„Zatúžil som po tom, aby sa to obrátilo, aby nie tieto deti tleskali umelcom, ale ľudia, aj profesionáli tleskali im, a to za dych berúci výkon, nie za to, že „nám tieto chúďatká niečo na pódiu ukázali“. Takýto postoj sa mi protivil a protiví dodnes. Ja sa usilujem prezentovať tanečníka, čo viac, úspešného tanečníka, človeka, ktorý napriek všetkým svojim obmedzeniam dokáže vyvolať rovnaký esteticko-pohybový a kultúrny dojem ako ktokoľvek bez postihnutia. To je taký môj motorček, ktorý mám zapnutý už viac než štvrtstoročie a ešte som ho nevypol.“

A vďaka tomuto nepretržitému pohonu sa súčasťou tanečných párov v TK Danube stali ľudia s viacnásobným postihnutím, neskôr vozíčkari, ľudia s mentálnym, zrakovým i sluchovým postihnutím.

Integrovaný tanec

V TK Danube vás naučia spoločenské tance, t. j. štandardné, medzi ktoré patria viedenský a anglický valčík čiže waltz, slowfox, quickstep a tango, a latinskoamerické tance, ktorými sú samba, cha-cha, rumba, passodoble a jive. Dokonca si môžete vybrať, či bude hodina vedená slovensky, anglicky, nemecky, francúzsky, rusky alebo poľsky. Všetko do posledného detailu, posledného nášľapu sa riadi pravidlami. Ich autorom je Walter Laird, na ne nadväzuje tzv. voľný program choreografie. Za adaptáciou a doplnením nových kreácií v integrovanom tanci stojí Andrej Mičunek. Smelo možno povedať, že ide o najpodrobnejšie a najcelistvejšie spracovanie na svete. Svedčí o tom fakt, že práve Andrej Mičunek odovzdával túto metodiku vo Veľkej Británii (kde sa mu dosiaľ ako jedinému Slovákov za viac ako sto rokov dostalo tej cti prednášať v mekke tancovania Blackpoole), v Kanade, Španielsku, Rakúsku, Českej republike, najbližšie je v kalendári zaznačená cesta do Gruzínska.

„My nevytvárame choreografiu, nóvum nášho postupu spočíva práve v tom, že adaptujeme už voľný repertoár z tanečného športu,“ objasňuje Andrej Mičunek. „Ako jediní na svete sme napr. valčík na vozíčku tancovali aj doľava a žali sme s tým obrovské úspechy. Mali sme tu ale už aj nesenie vozíka vo vzduchu v točenom pohybe, spomínam si dokonca aj na doslova ekvilibristické kúsky jedného páru, muž bez postihnutia, žena na vozíčku. Keď ju naviedol do rotácie, samozrejme, v

uzavretom držaní, vedel sa s ňou točiť na jednej nohe a druhú mal špičkou jemne položenú na jej ramene. Alebo bežali quickstep vedľa seba (Nurejevov beh) a on urobil vo vzduchu obrovský prestrih– vyskočil a vlastne prestrihoval nohami vedľa jej tváre. Samozrejme, po celý čas ju držal. Na základe toho, že sme boli takto špičkoví, nás pozvali do Hongkongu, kde sa stal majstrom Ázie v tanečnom športe na vozíčku.“

Ekvilibristické kúsky zverencov pána Mičuneka

Zdroj: TK Danube

Ale nohami späť na zem! V TK Danube sa môžete učiť tancovať aj bez medailových a titulových ambícií (to, či sú na mieste, aj tak posúdia odborníci, tí to majú v oku). Predošlé skúsenosti sa nevyžadujú, hudobný sluch neskúma – povedie vás partner, ktorý ho mať bude, a prax ukázala, že po dlhšom či kratšom čase dostane do tela rytmus aj Pinocchio. Stačí mať viac ako 5 rokov, byť vytrvalý a mať o tanec veľký záujem.

Keď nám patrí parket

Zdroj: TK Danube

Každého záujemcu podrobia vstupnému pohovoru a ponúknu mu 2 – 3 hodiny na skúšku, skupinovo alebo individuálne, v závislosti od jeho schopnosti koncentrovať sa. Ak ho tanec osloví, pripraví sa plán hodín s ostatnými a výlučne v páre. V skupine vás budú stružlikať, aby ste stáli ako treba, aby ste si zautomatizovali držanie pri

štandarde, pochopili, čo znamená prísun, kríženie, našľapovanie cez pätu a cez špičku a pod., obsahom individuálnej hodiny bude cizelovanie vašej konkrétnej zostavy, lapanie vašich mušiek. Ten, kto nechce, alebo nie je schopný venovať sa spoločenskému tancu na súťažnej úrovni, má možnosť rozvíjať sa v rámci tzv. tanečnej terapie. Prirodzene, spoločenský tanec je párový. Môžete byť súčasťou „kombi“ – vašim tanečným partnerom bude človek bez postihnutia, zriedkavejšie aj „dua“, kedy si s niekým s rovnakým druhom postihnutia pripravíte produkciu plnú zrkadlových obrazov. Spojením prvkov viacerých tanečných štýlov (aj do kríža, teda aj štandardných aj latinskoamerických) môže vzniknúť show dance, pohybom vyjadrený príbeh, tancovaný aj na hudbu z filmu.

„Všetkých bez rozdielu vyťahnuť na ich maximum, to je naše krédo. Treba to spraviť kvôli tomu človeku, nie kvôli nám a našej povesti. On musí prostredníctvom tanečného umenia napredovať, on musí uveriť v seba samého.“

Kto smie prosiť?

Školy, kde sa venujú integrovanému tancu pre ľudí so všetkými druhmi zdravotného postihnutia, by ste v Európe napočítali až dve – tú slovenskú má v uzavretom držaní Andrej Mičunek, tú taliansku Marianna Sadei.

S „akýmkoľvek druhom“ som to neprehnala, verte mi. V TK Danube neodmietnu dokonca ani človeka s barlami, aj on sa môže venovať integrovanému tancu – alternatívou je pre neho tanec na vozíčku. Presnejšie povedané, na jednom z dvanástich vozíčkov špeciálne upravených na interiérový tanec, ktorý vám podľa vašej výšky a šírky sedu v klube zapožičajú. Sú ultrarýchle a veľmi ľahké. Tanečníci nie sú istení, ale ani to nepotrebujú – stabilitu pomáha udržiavať špeciálna pozícia kolies, s gumami, ktoré sa nešmýkajú. V takomto vozíčku budete akoby zaseknutí, akoby ste, prepytujem, zadkom trochu padli dolu. Nie, ani prevážiť sa neprevážite, pretože vzadu je umiestnené vyrovnávacie koliesko. Skrátka, myslelo sa na všetko.

V rytme hudby

Zdroj: TK Danube

„Pozor! Ak vozíčkar sedí vo vozíčku a pohybuje len rukami, je to tanečná terapia vo vozíčku, nie tanec na vozíčku. Pri integrovanom tanci sa ten vozíček musí pohybovať obrovskou rýchlosťou, rovnako ako jeho chodiaci partner. Vozíček ovláda ten, kto v ňom sedí, chodiaci partner ho priamo ovláda najmä pri štandardných tancoch, a to cez držanie v uzavretom postavení. Takýmto spôsobom ho rozpohybuje, navádza, ale brzdí, zmeny smeru a jednotlivé figúry sú už v rukách vozíčkara na základe vedenia chodiaceho partnera. V latine sú aj figúry, kde sa držia za ruky, čo slúži na formovanie pohybu, navedenie do figúry, ale tancovať tancuje každý z páru, upozorňuje Andrej Mičunek. „S nevidiacimi si všetko aj povieme, ale počas individuálnych hodín tancujeme takzvané na kontakt, sme na sebe úplne nalepení. Takýmto spôsobom im ukazujeme pohyb v priestore, pohyb jednotlivých častí tela. Samozrejme, keď treba, spôsobom sebe vlastným – rukami si pozerú, ako presne vyzerá nášľap na pätu, čo vtedy robí druhá noha a pod. Naše metodiky s týmito dotykmi jednoducho počítajú, pre nevidiacich je to oveľa výstižnejšie a názornejšie, tým, že sa dotknú mojich bedier, kolien či chodidiel, dokážu si ten pohyb predstaviť a

zopakovať ho. Ľudia s mentálnym postihnutím sa takisto dokážu naučiť všetky figúry a tance, mnohí z našich tanečníkov dnes bez problémov zvládnu celý repertoár. Áno, človek bez postihnutia sa to možno naučí za rok – dva, im to trvá 10, možno 12 rokov, ale čo nás po tom? Chcú sem chodiť? Chcú. Je pohyb zdravý? Je. Je socializácia prospešná? Je. Rozvíjajú sa? Rozvíjajú. Pri tréningu ľudí s mentálnym postihnutím je takisto dôležitý osobný kontakt s učiteľom. Nezriedka majú problém odzerať, zapamätať si jednotlivé pohyby a figúry pohľadom, ak nie sú muzikálne nadaní, nevedia to vložiť do hudby. Ale tieto veci máme metodicky podchytené a vieme s tým pracovať, čo viac, vieme sa dopracovať k špičkovým výkonom,“ hovorí prezident bratislavského tanečného klubu.

Jedinou skupinou, ktorú v sekcii integrovaného tanca momentálne v TK Danube zastúpenú nemajú, sú ľudia so sluchovým postihnutím.

„Skúsenosti ale máme. Im hrá hudba hlasnejšie, aby výrazne cítili vibrácie, ja im na dôvažok zvyknem rukou jemne búchať po hrudníku, aby som im ten rytmus odovzdal do tela. Pravdaže, ich tanečný partner počuje dobre, takže to tempo stráži on. Tento integrovaný tanec má aj to špecifikum, že v páre môže viesť aj žena – ako som spomínal, usilujeme sa vytvárať páry, kde je jeden s postihnutím a druhý bez neho, takže niekedy to jednoducho tak vyjde.“

Tanec v páre

Ľudí bez postihnutia je dostatok, ale ono nikdy nie je dostatok. TK Danube funguje ako integrovaný klub, tzn. lekcie tanca môže navštevovať ktokoľvek, o žiadnych násilenstvách typu „po istom čase sa musíte stať tanečným partnerom vozíčkarky, nevidiaceho či autistu“ nemôže byť ani reči.

Za eleganciou je poriadna drina

Zdroj: TK Danube

„My jednoducho vedieme ľudí s postihnutím i tých bez neho a nechávame tomu voľný priebeh. Oni na našich vnútroklubových alebo medzinárodných podujatiach vidia, že integrovaný tanec je takisto umením na veľmi vysokej úrovni, a keď to chcú skúsiť, tak im tú možnosť dáme,“ odpovedá mi Andrej Mičunek na otázku, ako zháňajú tanečných partnerov. „Raz sme urobili kampaň, cez nejaký dobrovoľnícky portál sa k nám prihlásilo niekoľko ľudí, ale, pravdupovediac, dlho nevydržali. Vnímal som, že si to celé tak romantizujú, že prišli zachraňovať nejakého postihnutého, hádam rovno celý svet. To ale nie je cesta. Predsa vy s tým človekom idete tvoriť. Vy nemôžete mať problém dotknúť sa ho, držať ho, viesť ho. Ešte aby som mal v hlave, či sa ho mám dotknúť a ako! Kde sme? To je bytosť ako každá iná a tak to treba vnímať, inak sa ten pár nikam neposunie.“

Popri veku (deti mladšie ako 11 – 12 rokov do páru s človekom s postihnutím dávať nezvyknú) je kritériom aj estetika. Tí dvaja spolu musia vyzerať elegantne a príjemne. A ak ste zvedaví na výškové rozdiely, nemusíte mať obavy. Ani partneri vozíčkarov

sa nezohýnjajú, nesmú, idú len mierne do kolien a prispôsobujú to držanie. Existujú špeciálne vozíčky na štandard, ktoré majú vyššiu podsedačku, a špeciálne na latinu. Aha! A záujemcov prijímajú celoročne, takže si nemusíte zúfať, že ste zmeškali začiatok septembra, ani čakať na január.

Slovenskí, a predsa svetoví

Slovensko sa zásluhou Andreja Mičuneka pohybuje v integrovanom tancovaní len po červených koberecoch. V tanci na vozíčku a v tanečnom športe na vozíčku sme niekoľkonásobnými vicemajstrami sveta, zlatí i bronzoví medailisti svetových pohárov, zlatí z otvorených majstrovstiev Ázie. Zbierku vzácných kovov pre Slovensko rozširujú aj dva páry z Poľska, ktoré do Bratislavy prichádzajú na tréningy, Andrej Mičunek je trénerom aj belgickej štátnej reprezentácie v tanci na vozíčku, ale tí získavajú medaily pre svoju krajinu.

TK Danube je zároveň organizátorom niekoľkých jedinečných integračných podujatí, ktoré sú výsledkom spoločných aktivít detí, mládeže a dospelých s postihnutím i bez neho prostredníctvom skupinovej, párovej a individuálnej arteterapie – pohybom (tancom) a výtvarným umením, či každoročných bállov v hoteli Sheraton. Z tohtoročného kalendára si môžeme pripomenúť napr. augustový Interational Training Camp, medzinárodný tanečný kemp v tanečnom športe a integrovanom tanečnom športe, jediné podujatie svojho druhu na svete, na ktorom sa v auguste t. r. zúčastnilo 10 krajín z celej Európy. Pod gesciou World Integrative Dance Association sa 13 a 14 novembra uskutočnia v Bratislave historicky prvé majstrovstvá sveta v integrovanom tanci a tanečnom športe (World Championship in Integrative Dance and Dance Sport 2021). Porota bude hodnotiť nielen spoločenské tance, ale aj iné tanečné štýly, ktorým sa ľudia so zdravotným postihnutím venujú. O medailové pozície sa budú uchádzať aj páry z TK Danube a TK Bibs Myjava.

Len v zátvorke dodám, že o šampiónov sa naozaj ukážkovo starajú – majú právo chodiť na masáže, na hydromasáž do jacuzzi, v zime alebo pri nachladnutí do infrakabíny.

Nech sa páči, malá [prezentácia](#) TK Danube.

Posledný takt Andreja Mičuneka

„Ja by som si nesmierne priať, keby tých parazitov, ktorí sa ľuďmi s postihnutím zaoberajú len s vidinou zisku, alebo nejakého mesiášskeho komplexu, ubúdalo. Tí, ktorým ja hovorím „iní“, potrebujú niečo tvoriť a vytvárať, nie byť obklopení parazitmi, ktorí ich budú svojím postojom zneužívať. Je to prekliatie, ktoré akosi z našej spoločnosti mizne len veľmi pomaly.

Pokiaľ budem môcť, budem s ľuďmi s postihnutím tvoriť a už teraz viem, že mám nasledovníkov. Mám okolo seba úžasných a veľmi kvalitných ľudí, ktorí mi v podstate umožnili ostať na Slovensku. Ja hovorím piatimi rečami, milujem Francúzsko, každý rok tam na niekoľko týždňov cestujem, ale nemať tu taký skvelý tím, asi by som už zo 10 rokov žil v krajine galského kohúta. To sa nestážujem, ja si tu žijem hollywoodsky sen, do práce chodím rád, len, hovorím, potešilo by ma, keby sme ľudí s postihnutím začali vnímať ako rovnocenných partnerov. Nielen v tanci, samozrejme, ale aj v živote.“

Dušana Blašková

Z pavlače

Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet pozýva

Nezisková organizácia Človek v ohrození pripravuje už 22. ročník Medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet. Od 5. do 11. novembra premietne vyše 50 dlhometrážnych filmov, ktorých spoločným menovateľom je aktuálna téma festivalu Budme v kontakte!

„Rok 2020 nás donútil prehodnotiť pojem „kontakt“ na mnohých úrovniach, či už ide o vzájomné medziľudské stretnutia, udržanie kontaktu so svetom faktov a overených informácií, či liečivý kontakt s prírodou alebo citlivý kontakt s naším životným prostredím,“ vysvetľuje výkonná riaditeľka Jedného sveta Eva Križková.

Organizátori sa opäť rozhodli obohatiť program aj o projekcie špeciálne upravené pre ľudí so zrakovým a sluchovým postihnutím, zároveň ich sprístupniť rodičom malých detí, majiteľom psov, ľuďom bez domova a pod. Jeden svet bude mať totiž tento rok hybridnú podobu: on-line pre tých, ktorí preferujú sledovať program z pohodlia a bezpečia domova, a off-line, pravda, ak to aktuálna pandemická situácia umožní.

[Permanenty sú už v predaji](#), platíť budú na on-line aj na živé festivalové premietania. Upozorňujeme, že záujemcovia s postihnutím majú nárok na zľavnené vstupenky, tí, ktorí si z finančných dôvodov kúpu lístkov dovoliť nemôžu, majú možnosť obrátiť sa na organizátora prostredníctvom e-mailu na adresu jedensvet@clovekvhrozeni.sk). Bratislavské projekcie, obohatené o stretnutia s filmármi a ďalšie špeciálne bonusy, sa uskutočnia v Kine Lumiére, Artkine za zrkadlom, v kine Klap Filmovej televíznej fakulty VŠMU, v kultúrnych centrách Nová Cvernovka a A4 – nultý priestor a na Filozofickej fakulte UK. Podrobnejšie informácie získate na www.jedensvet.sk.

Festival sa koná pod záštitou prezidentky Slovenskej republiky Zuzany Čaputovej, primátora hlavného mesta SR Bratislavy Matúša Valla a Európskej komisie a finančne ho podporil Audiovizuálny fond.

(red.)

Služby miest a mestských inštitúcií aj pre ľudí so sluchovým postihnutím

Nepočujúci, nedoslýchaví a starší ľudia so slabnúcim sluchom, ľudia s poruchami reči či cudzinci, ktorí si so slovenčinou ešte nepotykali, sa vďaka Centru bezbariérovej komunikácie už nedorozumení pri osobnom stretnutí na mestských úradoch a v mestských inštitúciách obávať nemusia. V snahe sprístupniť získavanie informácií týmto skupinám sa totiž centrum usiluje postupne zavádzať dve on-line služby, a to tlmočenie z a do slovenského posunkového jazyka a prepis hovorenej reči v reálnom čase. Aktuálne je služba spustená v Trenčíne (jedno kontaktné miesto), v Lučenci (jedno kontaktné miesto a jedna infolinka, pri príležitosti Medzinárodného týždňa nepočujúcich a Medzinárodného dňa posunkových jazykov (23. september) rozšírila tento zoznam i Bratislava, kde sú služby k dispozícii na viac ako dvadsiatich pracoviskách prvého kontaktu, on-line prepis je dostupný aj na dvanástich infolinkách.

Online tlmočník aj prepisovaný text sa zobrazujú na obrazovke tabletu, ktorý sa nachádza priamo v spolupracujúcich inštitúciách, nie je potrebné nosiť si vlastné zariadenie. V prípade telefonického rozhovoru prostredníctvom infolinky s funkciou online prepisu sa prepisovaný text zobrazuje na obrazovke počítača alebo smartfónu volajúceho.

Ako služby fungujú? Pri online tlmočení sa úradník pri prepážke prostredníctvom videohovoru na tablete okamžite spojí s tlmočníkom slovenského posunkového jazyka, pri on-line prepise s prepisovateľom, ktorý bude hovorenú reč úradníkov prepisovať klientovi do textovej podoby.

Služby sú poskytované bezplatne, počas pracovných dní v čase od 8:00 do 16:00. Ak sú úradné hodiny príslušnej inštitúcie kratšie, služby sú poskytované len v skrátenom čase. Ich dostupnosť nájdete v [zozname kontaktných pracovísk](#) a [infoliniek](#).

Všetky informácie nájdete aj v slovenskom posunkovom jazyku. Mesto Bratislava totiž preložilo [tlačovú správu](#) a [správu na svojom webe](#).

(red.)

Divadlo Zrakáč pozýva

Je to už viac ako desať rokov, čo sa na divadelnej scéne objavilo trochu netypické divadlo. Divadlo tvorené skupinou nevidiacich, slabozrakých a vidiacich tvorcov. Svoje účinkovanie začali na Malej scéne STU v Bratislave, kde pod režisérskou taktovkou Jozefa Pražmáriho debutovali hrou Rómeo a Júlia 2010 (šípate správne, súčasnou verziou tragédie od Williama Shakespeara). Dekáda existencie priniesla zatiaľ päť hier na rôznych scénach a značnú obmenu hereckého i tvorivého kolektívu. Na jar 2018 prišiel do divadla mladý režisérsky tandem Pavol Viecha a Matej Feldbauer, ktorý po roku pôsobenia znamenal aj zmenu scény – druhú autorskú hru [Ste medzi nami](#) si už môžete vychutnať v prostredí Modrého salóna SND.

Ak pozvanie Zrakáča prijmete, získate odpoveď na to, ako previesť nevidiaceho cez cestu, či mu môžete povedať dovidenia, čo robia nevidiaci na Deň nevidiacich, ale celkovo na vôbec nie nudný život ľudí so zrakovým postihnutím. Ocitnete sa napr. na interaktívnej prednáške samozvaného odborníka na kataraktu (pozn. red. len pre tých, ktorí ešte hru nezhladli, ide o šedý zákal), ktorý vám spolu so svojimi figurantmi ukáže svet, ktorý sám dostatočne nepozná.

Autorská inscenácia divadla Zrakáč je kolážou, na prvý pohľad, banálnych životných situácií. Rôzne pohľady na svoje "špecifikulum" herci vyjadrujú výstupmi inšpirovanými skutočnými udalosťami, samozrejme, s nadhľadom a s dávkou humoru. Skupina nevidiacich a slabozrakých zrakáčov sa takto rozhodla vydať na cestu tvorivej metódy autorského divadla.

Najbližšie predstavenie inscenácie [Ste medzi nami](#) sa uskutoční v Modrom salóne v SND už 10. októbra o 19:30. Lístky sú v predaji na www.snd.sk. Predstavenie bude zároveň verejnou nahrávkou rozhlasovej adaptácie hry pre RTVS.

Inscenácia vznikla v spolupráci Divadla Zrakáč, o. z., a Činohry SND v rámci línie dobrodružnej dramaturgie.

(red.)

Vyjadrite sa k prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií

Pri prijímaní a vydávaní rôznych smerníc, vyhlášok či nariadení, ktorých zámerom je posilniť inklúziu ľudí so zdravotným postihnutím, európske inštitúcie často diskutujú priamo so zástupcami organizácií, zastupujúcimi práva a záujmy ľudí so zdravotným postihnutím. Dôležitú úlohu v tomto procese však zohráva aj spätná väzba dotknutých skupín, preto by sme vás radi upozornili na možnosť zúčastniť sa užitočnej konzultácie. Témou krátkeho [on-line dotazníka](#) sú vaše názory a osobné skúsenosti s uplatňovaním smernice o prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií inštitúcií verejného sektora. Dotazník je zameraný výlučne na národné inštitúcie a je otvorený do 25. októbra 2021.

Cieľom konzultácií je zozbierať názory všetkých zainteresovaných strán vrátane členských štátov, regionálnych a miestnych orgánov, nezávislých orgánov, zaoberajúcich sa prístupnosťou, mimovládnych organizácií a organizácií, zastupujúcich osoby so zdravotným postihnutím a starších ľudí, priemyselných subjektov a poskytovateľov technológií, akademických a certifikačných orgánov, expertov na prístupnosť a občanov, najmä osoby so zdravotným postihnutím, funkčnými obmedzeniami a starších ľudí. Od týchto skupín sa očakáva, že budú mať názory a poznatky o tom, čo sa v dôsledku smernice a jej vykonávacích opatrení zmenilo, či naďalej spĺňajú svoj účel, ako sa v tomto smere odzrkadľuje vplyv technologického pokroku posledných mesiacov a rokov a či, resp. aké medzery v dosiahnutí inkluzívnejšieho a prístupnejšieho on-line obsahu verejného sektora v praxi existujú.

Dotazník pozostáva z ôsmich otázok, na ktoré sa odpovedá jednoduchým začiarknutím možností. Je dostupný vo všetkých európskych jazykoch. Po otvorení [adresy dotazníka](#) sa načíta stránka v angličtine. Aktiváciou odkazu „english“ otvoríte ponuku ďalších dostupných jazykov, spomedzi ktorých si môžete vybrať aj slovenský.

(red.)

Na slovíčko

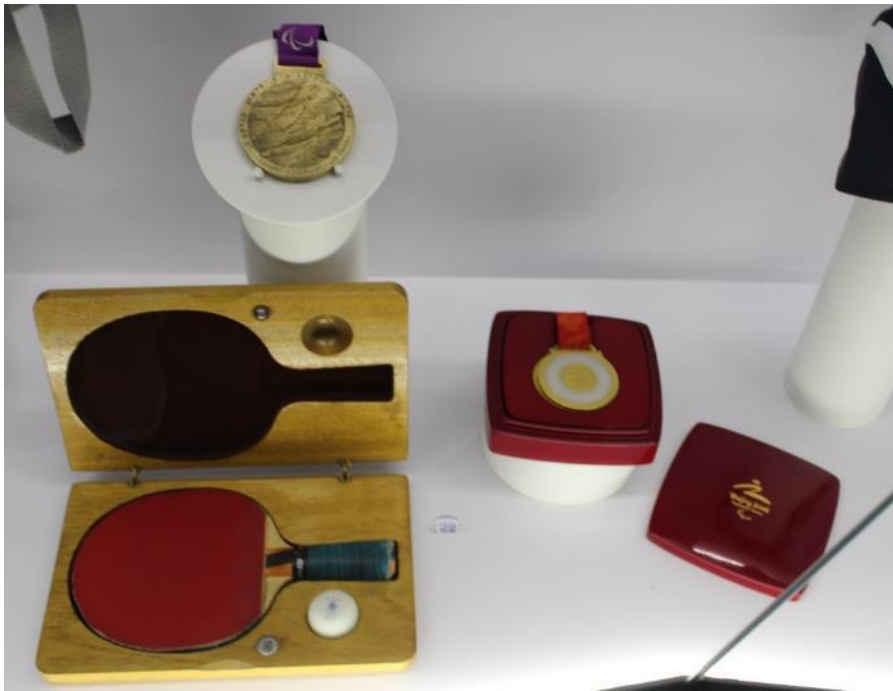
Vo Výstavnej sieni profesora Vladimíra Černušáka

Aj vo vás ešte doznieva adrenalín priviaty z Tokia? Aj vám ešte v ušiach znejú výkriky radosti a tóny národnej hymny? Zopakovať neopakovateľné v podstate nemusí byť až také nereálne, ako sa na prvý pohľad zdá. Poďte sa preniesť do histórie, pripojiť sa k účastníkom slovenských výprav na letných i zimných olympijských hrách, vychutnať si atmosféru najvýznamnejších podujatí konaných na Slovensku, prežiť vrcholy športových výkonov slovenských športovcov, a zoznámiť sa so slovenskými olympijskými medailistami.

V budove Slovenského olympijského a športového výboru na Junáckej 6 v Bratislave je od konca júna t. r. okolo 300 metrov štvorcových premknutých históriou olympijského hnutia a športu. Inštalovaná je tu stála expozícia Slovenského olympijského a športového múzea, ktoré je členom medzinárodnej siete olympijských múzeí Olympic Museums Network.

S jeho riaditeľkou Zdenkou Letenayovou sme sa vo Výstavnej sieni profesora Vladimíra Černušáka prizreli, čo tu návštevníka čaká.

Expozícia nášho múzea nie je postavená na chronológii slovenského športu a olympijského hnutia. U nás sa nestretnete s tým, že šport vznikol vtedy a vtedy a olympijské hnutie zas vtedy a vtedy, tomuto sme sa chceli vyhnúť. História sa snažíme približovať cez príbehy, cez adrenalín a emócie. Zvečnené sú tu nielen predmety súvisiace so športom ako takým, ale i naše olympijské a paralympijské úspechy. Zjazdová paralyžiarka Henrieta Farkašová nám napr. zapožičala svoje medaily, Veronika Vadovičová svoju streleckú vestu, parastolný tenista Ján Riapoš svoje rakety a takisto medailu z paralympijských hier. Pochopiteľne, na tomto mieste je len výber z nášho bohatého fondu, na predstavenie všetkých exponátov by sme potrebovali oveľa väčšie priestory.

Parastolný tenista Ján Riapoš a jeho úspechy

Zdroj: Slovenské olympijské a športové múzeum

Vaše múzeum má priestory len v Bratislave?

Nie, stálu expozíciu dejín lyžiarstva na Slovensku možno vidieť v Bellovom dome na Štefánikovom námestí 14 v Kremnici (je to historická budova v susedstve Mestského úradu). Expozícia pozostáva z dvoch častí: jedna je venovaná dejinám lyžovania na Slovensku so zameraním na športové lyžovanie a osobnosti slovenského lyžovania, druhá nesie názov Kremnica. slovenský Semmering a približuje dejiny lyžovania v Kremnici. Celá expozícia je doplnená ukážkami lyžiarskeho výstroja a lyžiarskej výzbroje. V minulosti sme tu v spolupráci so Slovenským paralympijským výborom pripravili niekoľko výstav, napr. otca a syna Benických, zakladateľa Medzinárodného pieninského slalomu a kondičného trénera hokejovej reprezentácie a fyzioterapeuta. Malo to veľký návštevnícky ohlas.

Aké cesty si k vám exponáty hľadajú a nachádzajú?

Všetko získavame zberom, tak ako je stanovené v zákone o múzeách a galériách, môžeme ísť cestou vlastného výskumu, darovaním a kúpou. Musím povedať, že naše múzeum už v športovej obci rezonuje, mnohí reprezentanti nám darovali svoje oblečenie, rakety, lyže, odznaky či zapožičali medaily. V našom fonde sa nachádzajú

aj predmety, ktoré sme kúpili, väčšinou ako pozostalosť. Aktuálne máme vyše 28 000 zbierkových predmetov, ktoré sa múzeu počas 35-ročnej akvizičnej činnosti podarilo sústrediť do zbierkového fondu. Tento počet ale určite čoskoro vzrastie – z Tokia sa zatiaľ môžeme pochváliť fakľou (istotne viete, že každý národný olympijský výbor dostáva fakľu) a oficiálnym oblečením našich športovcov z olympijských hier, dokonca s podpismi našich medailistov.

Zo stálej výstavy

Zdroj: Slovenské olympijské a športové múzeum

Nakoľko sú bratislavské priestory prístupné pre návštevníkov so zdravotným postihnutím, resp. iným znevýhodnením?

Určite sa časom chceme priblížiť aj týmto skupinám návštevníkov. Bezbariérový prístup do budovy tu už máme, expozícia sa nachádza na prízemí, k dispozícii je i bezbariérová toaleta. Pokiaľ ide o informácie o exponátoch, vozíčkari nižšieho veku môžu mať trochu problém pohodlne si prečítať niektoré údaje na tabuliach. žiaľ popisy v Braillovom písme alebo v slovenskom posunkovom jazyku zatiaľ

nemáme. Všetky naše exponáty sú umiestnené vo vitrínach, takže nevidiaci návštevníci sa ich momentálne dotýkať nemôžu. Uvidíme, ako im do budúcnosti náš fond sprístupníme, ale máme to na pamäti. Výstavu dopĺňa výber z viac ako 30 000 snímok z fotoarchívu múzea a videí s dostatočne veľkým písmom a kontrastom, takže slabozrakí ľudia si na svoje prídu. Audiovizuálne nahrávky nielenže mapujú históriu športu, ale vďaka projektu Virtuálnej siene slávy olympionikov zo Slovenska, sú spracované aj ako videoprofily legiend. Množstvo rýchlo sa striedajúcich obrazov a zvukov môže byť ale pre niekoho nepríjemné alebo dráždivé, treba si na to dať pozor. Vo výhľadovom pláne máme aj vytvoriť a obsadiť pozíciu múzejného pedagóga, ktorého komunikačne a sprievodcovsky určite pripravíme aj na návštevníkov so zdravotným postihnutím.

Prestížne ocenenie Laureus World Sport Award pre Henrietu Farkašovou

Zdroj: Slovenské olympijské a športové múzeum

Ktorý z vašich exponátov vás napĺňa mimoriadnou hrdosťou (olympijský i paralympijský)?

Ťažko povedať. Každý z týchto predmetov má svoju hodnotu, má za sebou svoj športový život, svoj príbeh. Takže niekedy je možno aj ten najmenší odznak hodnotnejší než medaila. Viete, ono aj tých lyží bolo vytvorených dvadsať – tridsať párov, ale ak tu návštevník nájde práve tie, ktoré Slovensku priniesli zlato... Pre niekoho možno bude naj exponátom trikot, v ktorom jazdila Veronika Zuzulová, alebo v ktorom na majstrovstvách sveta zvíťazila Petra Vlhová, vzácne kovy, ktoré nám darovala gymnastka Věra Čáslavská, pre iného rukavice legendy horolezectva Reinholda Messnera z Nangá Parbatu. Čo predmet, to silný a emotívny príbeh a čo návštevník, to iný vkus, iné spomienky.

Čo z vášho zbierkového fondu má najdlhšiu históriu?

Pokiaľ ide o olympijské hry, najstaršie exponáty sa viažu k tým letným z roku 1924, ktoré sa konali v Paríži. Je to tablo s medailami Mikuláša Kucseru, olympionika, ktorý reprezentoval Česko-Slovensko v atletike, v skoku do výšky mužov. Z neolympijskej sekcie sú vystavené napr. krásne zreštaurované drevené štvorboby s kovovým riadidlom, ktoré sme našli v kláštore minoritov v Spišskej Sobote, pár lyží s palicou a bicykel z Anglicka, všetko z 19. storočia. Olympijské bicykle tu nemáme, nachádzajú sa tu ale dva novšie, z tých 60. rokov. Mladší neviem, ale starší si určite spomenú na Preteky mieru a Jana Veselého a Vlastimila Ružičku.

Najstaršie exponáty, pochádzajúce z 19. storočia

Zdroj: Slovenské olympijské a športové múzeum

Viem, že vaše múzeum je zatiaľ v skúšobnej prevádzke, že objednávanie prehliadok, vstupenkovú politiku, e-kasu a množstvo ďalších detailov ešte doladíte za pochodu, aby ste do konca roka mohli otvoriť aj pre širokú verejnosť, ale predsa len už nie ste, takpovediac, zahalení plachtami.

Nie, to nie sme. Organizujeme tu napr. tlačové konferencie, rôzne besedy, od septembra sme sa plánovali zamerať na školské výpravy, žiaľ, pandémia nám k tomu povedala svoje. Ale náš výstavný priestor je z architektonického hľadiska riešený ako multifunkčný, čo poskytuje obrovské možnosti na organizovanie menších kultúrno-spoločenských akcií s kapacitou cca 50 ľudí. V budúcnosti počítame aj s vybudovaním študijného priestoru, resp. čítárne, pretože v knižnici múzea sa nachádza vyše 13 000 publikácií z oblasti olympijskej a historickej športovej literatúry.

V mene redakcie Vám prajem, nech sú všetky plány ovenčené zlatom a všetci návštevníci naplnení hrdosťou na úspechy Česko-Slovenska a Slovenska a motiváciou rozvíjať svoju športovú kultúru.

Dušana Blašková

Paralympijské návraty

Aj keď slovenská paralympijská výprava v Tokiu patrila z hľadiska predchádzajúcich paralympiád k tým menej početným, napriek tomu naplnila svoj cieľ – obhajobu jedenástich cenných kovov z Ria de Janeiro.

Dvadsaťsedem slovenských reprezentantov sa popasovalo so súpermi v ôsmich športových disciplínach a získalo päť zlatých, dve strieborné a štyri bronzové medaily, čo v konečnom zúčtovaní znamenalo 26. miesto (spoločne s Belgickom).
Obzriete sa na chvíľku s nami?

Najúspešnejším členom výpravy bol boccista Samuel Andrejčík, ktorý išiel do Tokia po jednu medailu a získal dve. Obe zlaté.

„Pred hrami som si veru nemohol byť istý, že to takto dobre dopadne. Blahoželalo nám veľa krajín, bol to krásny pocit. Potvrdili sme, že sme dobrí hráči.“

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

Zlato, striebro a bronz. To je bilancia fenomenálneho paracyklistu a držiteľa pararekordu Jozefa Metelku.

„Som rád že sa naša tréningová práca zúročila. Nedá sa to porovnávať s Riom, pretože každá dráha je iná, podmienky na prípravu boli takisto odlišné, no je skvelé, že mám opäť zlatú medailu.“

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

Prvú striebornú medailu pre Slovensko vybojovala parastolná tenistka Alena Kánová.

„Na palube lietadla bola príjemná atmosféra, nakoľko personál vedel, že vezie medailistky. Okrem mňa aj jednu Rakúšanku, Tak sa o nás patrične starali a dovolili nám aj zakázané veci.“

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

„Po prvých dvoch pokusoch som ešte nebol nervózny. Tretí, keď mi vykĺzla kuželka z ruky ma zneistil a po štvrtom som už cítil tlak v krku. Nechcel som nikoho sklamať. Mojih blízkych, priateľov ani seba,“ hovorí Marián Kuřeja, ktorý v Tokiu vybojoval pre Slovensko prvú medailu z atletických disciplín.

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

Peter Mihálik: „Po včerašom štvrtfinálovom zápase sa mi zaspávalo veľmi ťažko. Mal som v hlave plno emócií, premietal som si všetky momenty z celého dňa. Bolo to niečo úžasné, veď tak ja, ako aj Boris sme si zaistili prvú paralympijskú medailu v kariére. Nevedel som to zo seba dostať. Zaspal som asi až okolo tretej.“

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

„Prídem tam, spravím svetový rekord, zoberiem zlato a idem domov,“ s týmito slovami zaspávala v predvečer pretekov parastrelkyňa Veronika Vadovičová. Ukázalo sa, že boli doslova prorocké.

Autor: Roman Benický

Zdroj: SPV

(red.)

Zo života organizácií

Prešporský Medzinárodný deň nepočujúcich

Vždy je to krásny pocit, keď sa na jednom mieste zídu deti, hrajú sa, komunikujú v posunkovom jazyku, smejú sa a v ich očiach žiari šťastie a radosť. Nebolo to inak ani 18. septembra pri futbalovom ihrisku Novomestského športového klubu 1922 v Bratislave, kde sme my, organizátori z OZ Snepeda, zorganizovali už 7. ročník Prešporského Medzinárodného dňa nepočujúcich.

Heslo tohto roka bolo Hrou k sociálnej interakcii. Najskôr nás, pravdaže, čakala rozcvička, plná kooperatívnych hier, potom sa deti rozdelili do piatich skupín a vrhli sa do desiatich kôl, starší pomáhajúc mladším. Nik nestál bokom: najmenšie deti mali o zábavu postarané aj bohatou nádielkou hier, aj možnosťou premeniť sa prakticky na čokoľvek – postarala sa o to Barbora Jányová, ktorá sa uvelebila v stánku s nápisom Maľovanie na tvár. Pre dospelých sme mali pripravený vedomostný kvíz s vecnými odmenami pre troch najlepších. Po súťaži na všetkých čakala krásna, ale hlavne chutná torta, futbalový zápas a prekvapenie v podobe snehovej guľovačky a, pravdaže, hromady darčiekov.

Deti si zaskákali vo vreci

Zdroj: Snepeda

Ďakujeme dobrovoľníkom Romanovi Vojtechovskému, Denise Gálovej, Ivici Duray Tichej, Kataríne Gašovej, fotografovi Zoltánovi Duraymu, tlmočníčke Lucii Kotulovej a Ladislavovi Hlavatému za pomoc a poskytnutie priestoru, ktorý patrí Novomestskému športovému klubu 1922.

Účastníci Prešporského Medzinárodného dňa nepočujúcich

Zdroj: Snepeda

Táto aktivita sa uskutočnila vďaka finančnej podpore Nadácie ZSE. Za vecné odmeny pre deti ďakujeme NBS, VŠZP, RTVS, Powerlogy, DAXE (Maxík), Pijo Bio, Onaque, Spoločenská terapia), za nápoje pre všetkých zúčastnených Kofola ČeskoSlovensko a za finančné príspevky Jánovi Pašákovi a Kataríne Vidovej.

Veronika Vojtechovská

Ako to funguje v EÚ

Budú výťahy prístupnejšie?

V septembri 2017 namietal Európsky spotrebiteľský hlas v normalizácii (ANEC) proti ratifikácii štandardu EN 81-70 „Bezpečnostné pravidlá pre konštrukciu a inštaláciu výťahov. Prístupnosť výťahov pre osoby vrátane osôb so zdravotným postihnutím“.

Dôvodom námietky bol návrh požiadavky na zníženie kontrastu ovládacích prvkov výťahu na jednu polovicu (zo 60 LRV na 30 LRV), čo by znamenalo zníženie viditeľnosti pre slabozrakých ľudí. Takisto by to nebolo v súlade s aktuálnym poznaním a s požiadavkami mnohých národných a medzinárodných štandardov.

Táto námietka bola úspešná, spustil sa proces revízie štandardu, zameraný na zmenu ustanovení o kontraste v súlade s námietkou ANEC. Proces sa ukončil 16. septembra 2021 a štandard EN 81-70:2021/prA1 bol schválený spolu s požiadavkou na vyšší kontrast ovládacích prvkov výťahu.

Výsledky hlasovania:

1. 18 za: Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Dánsko, Fínsko, Grécko, Litva, Malta, Nemecko, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Veľká Británia;
2. 2 proti: Francúzsko a Švajčiarsko;
3. 14 sa zdržalo: Česko, Estónsko, Chorvátsko, Island, Írsko, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Severné Macedónsko, Srbsko, Slovensko a Turecko.

(red.)

Mosty inklúzie

Mosty inklúzie – Internetový časopis Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR,
Račianska 153, 831 54 Bratislava

IČO: 308 53 567

Redakcia: Dušana Blašková, Peter Halada

Jazyková korektúra: Michaela Hajduková

Fotografie, pri ktorých nie je uvedený zdroj, sú z archívu NROZP v SR.

Technické spracovanie: Merineo, s. r. o.

Príspevky posielajte e-mailom na adresu: mosty@nrozp.sk.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí
a rodiny Slovenskej republiky